ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*] SECINĀJUMI
sniegti 2014. gada 13. februārī [1]

Lieta C-88/13

Philippe Gruslin
pret
Beobank SA/NV, bijušo Citibank Belgium SA

(Cour de cassation (Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīva 85/611/EEK — Pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi (PVKIU) — Iespēja "veikt maksājumus fonda ieguldītājiem" tirdzniecības dalībvalstī saskaņā ar Direktīvas 85/611 45. pantu — Ieguldījumu apliecību izsniegšana

I – **Ievads**

1. Ar šo *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] (Beļģija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tiek lūgts skaidrot Padomes 1985. gada 20. decembra Direktīvas 85/611/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) [2] 45. pantu. Valsts tiesa jautā, vai apstākļos, kad PVKIU daļas ir tirgotas citā dalībvalstī, nevis tajā, kur tas atrodas, Direktīvas 85/611 45. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "maksājumi sertifikātu turētājiem [fonda ieguldītājiem]" attiecas arī uz šajā citā dalībvalstī esošā PVKIU pārstāvja (turpmāk tekstā – "pārstāvis") veiktu fonda daļu īpašumtiesību apliecību (turpmāk tekstā – "ieguldījumu apliecības") izsniegšanu fonda ieguldītājiem.

2. Lai atbildētu uz šo jautājumu, Tiesai ir jāiztirzā divi aspekti. Pirmkārt, vai ieguldījumu fonda daļu, kas tirgotas citā dalībvalstī, nevis tajā, kur atrodas pats ieguldījumu fonds, īpašnieks (turpmāk tekstā – "fonda ieguldītājs") var pamatoties uz Direktīvas 85/611 45. pantu attiecībās ar pārstāvi, ko šis ieguldījumu fonds iecēlis, lai tirdzniecības dalībvalstī nodrošinātu Direktīvas 85/611 45. pantā minēto "iespēju", ja šā pārstāvja un fonda ieguldītāja starpā saistībā ar šo ieguldījumu fondu nav līgumsaistību? Otrkārt, vai Direktīvas 85/611 45. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "maksājumi fonda ieguldītājiem" attiecas arī uz šā paša pārstāvja veiktu ieguldījumu apliecību izsniegšanu fonda ieguldītājiem?

3. Direktīva 85/611 Tiesai ir samērā neapgūta joma. Lai arī ir judikatūra, konkrēti, par pievienotās vērtības nodokli, kurā šai direktīvai ir bijusi nozīme, cik man zināms, nav neviena sprieduma, kurā Tiesa būtu interpretējusi direktīvas materiāltiesiskās normas [3].

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — OV L 375, 3. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 6. nod., 1. sēj., 139. lpp., redakcijā ar tajā izdarītajiem grozījumiem. Direktīvas 85/611 pielikums ir pārdēvēts par "I pielikumu" un grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 21. janvāra Direktīvu 2001/107/EK (OV L 41, 20. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 6. nod., 4. sēj., 287. lpp.). PVKIU direktīva ir aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) (OV L 302, 32. lpp.). Šajā lietā *ratione temporis* ir piemērojama Direktīva 85/611.

3 — Jautājumā par PVN skat. nesenos, piemēram, 2013. gada 7. marta spriedumus lietā C-424/11 *Wheels Common Investment Fund Trustees* u.c. un lietā C-275/11 *GfBK*. Jautājumā par kapitāla brīvu apriti skat. neseno 2012. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-39/11 *VBV-Vorsorgekasse*.

II – **Atbilstošās tiesību normas, fakti un uzdotais jautājums**

A – *Piemērojamās tiesību normas*

4. Direktīvas 85/611 kā viena no pirmajiem Kopienu pasākumiem attiecībā uz vērtspapīru tirgiem mērķis ir nodrošināt Kopienu tiesisko bāzi ar PVKIU saistīto pakalpojumu sniegšanai, balstoties uz piederības valsts uzraudzības un savstarpējas atzīšanas principiem, tomēr necenšoties pilnībā saskaņot PVKIU piemērojamās valstu tiesību normas [4]. Direktīvā 85/611, kā teikts kādā agrīnā komentārā par to, "tika parādīts kurss, kas jāietur, lai izveidotu aizgūtnēm loloto vienoto finanšu pakalpojumu tirgu" [5].

5. Direktīvas 85/611 pieeja pārrobežu PVKIU pakalpojumu sniegšanai ir izklāstīta tās preambulas piektajā apsvērumā, kurš formulēts šādi: "tā kā šo kopīgo noteikumu piemērošana ir pietiekama garantija, lai ļautu dalībvalstu kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, ievērojot piemērojamos noteikumus par kapitāla apriti, laist savus sertifikātus [savas daļas] tirgū citās dalībvalstīs, kas attiecībā uz šiem uzņēmumiem vai to sertifikātiem [daļām] nevar piemērot noteikumus, kuri šajās valstīs neattiecas uz jomu, ko reglamentē šī direktīva; tā kā, ja *kolektīvā ieguldījuma uzņēmums, kas atrodas vienā dalībvalstī, savus sertifikātus [savas daļas] laiž tirgū citā dalībvalstī*, tam tomēr jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka *sertifikātu turētāji [fonda ieguldītāji] šajā citā dalībvalstī var viegli īstenot savas finansiālās tiesības* un lai to rīcībā būtu visa vajadzīgā informācija" (izcēlums mans).

6. Direktīva 85/611 ir piemērojama kopīgajiem ieguldījumu fondiem, kurus pārvalda pārvaldības sabiedrības, ieguldījumu fondiem (kas Direktīvas 85/611 izpratnē ietilpst "kopīgajos fondos") un ieguldījumu sabiedrībām (1. panta 3. punkts) [6]. Īpaši nozīmīgs ir apstāklis, ka PVKIU tiek definēti atbilstoši gan to *mērķim*, kas ir plašākas sabiedrības kapitāla kolektīva ieguldīšana pārvedamos vērtspapīros un/vai citos likvīdos finanšu līdzekļos, balstoties uz riska sadales principu, gan to *būtiskajam darbības principam*, kas ir balstīts uz PVKIU pienākumu pēc fonda ieguldītāju lūguma no attiecīgā PVKIU aktīviem veikt attiecīgo daļu atpakaļpirkšanu vai atpakaļpieņemšanu (1. panta 2. punkts).

7. Šajā lietā īpaši nozīmīgas ir divas Direktīvas 85/611 tiesību normas. Tās 44. pantā ir noteikts, ka savas daļas kādā citā dalībvalstī tirgojošam PVKIU ir jāievēro attiecīgajā valstī spēkā esošie normatīvie un administratīvie akti jomās, uz ko neattiecas šī direktīva (1. punkts). Tomēr ikviens PVKIU drīkst reklamēt savas daļas dalībvalstī, kurā tās tiek tirgotas. Tam jāievēro noteikumi, ar kuriem šajā valstī tiek reglamentēta reklāma (2. punkts).

8. Šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu uzmanības centrā esošajā Direktīvas 85/611 45. pantā ir noteikts, ka "gadījumā, kas minēts [44]. pantā, attiecīgam PVKIU saskaņā ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kas ir spēkā tirdzniecības dalībvalstī, jāveic arī vajadzīgie pasākumi, lai šajā valstī nodrošinātu iespēju veikt maksājumus sertifikātu turētājiem [fonda ieguldītājiem], sertifikātu atpirkšanu vai izpirkšanu [daļu atpakaļpirkšanu vai atpakaļpieņemšanu], kā arī darīt pieejamu informāciju, kas PVKIU ir jāsniedz".

4 — Skat. *Towards a European Market for the Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities. Commentary on the provisions of Council Directive* 85/611/EEC of 20 December 1985. Eiropas Kopienu Komisija, *Office for Official Publication of the European Communities* (1988. gads), 118. lpp. Tomēr šis bijušā Komisijas Finanšu iestāžu un uzņēmējdarbības tiesību ģenerāldirektorāta "Fondu biržu un vērtspapīru tirgu" nodaļas vadītāja *Vandamme* rakstītais komentārs var arī neatspoguļot Komisijas viedokli.

5 — Turpat, 119. lpp.

6 — Vēlāk PVKIU tika tiešā tekstā izslēgti no Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvas 2004/39/EK, kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK (OV L 145, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 6. nod., 7. sēj., 263. lpp.) piemērošanas jomas. Tajā paredzēts visaptverošs ieguldījumu pakalpojumus reglamentējošu noteikumu kopums Savienības tiesībās. Tās 2. panta 1. punkta h) apakšpunktā ir noteikts, ka šī "direktīva neattiecas uz [..] kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem un pensiju fondiem neatkarīgi no tā, vai tie ir koordinēti Kopienas līmenī, un šādu uzņēmumu depozitārijiem un vadītājiem".

9. Atbilstoši lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu teiktajam Beļģijas 2004. gada 20. jūlija Likuma par noteiktiem ieguldījumu portfeļu kolektīvās pārvaldīšanas veidiem[7] 130. pantā (agrāk – 1990. gada 4. decembra Likuma par finanšu darījumiem un finanšu tirgiem 138. pants) ir noteikts, ka ieguldījumu uzņēmumam ir jāieceļ kāds subjekts, lai nodrošinātu fonda daļu izplatīšanu fonda ieguldītājiem, to pārdošanu vai atpakaļpirkšanu, kā arī kolektīvo ieguldījumu uzņēmuma sniedzamās informācijas nodrošināšanu. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu turpinājumā ir teikts, ka ar šīm tiesību normām ir transponēta Direktīva 85/611.

B – *Fakti un pamatlieta*

10. 1996. gada janvārī *P. Gruslin*, kura domicils ir Malaizijā un dzīvesvieta Beļģijā, un kurš ir prasītājs pamatlietā, veica ieguldījumu Luksemburgas tiesībās reglamentētā ieguldījumu fondā ar nosaukumu *Citiportfolios* fonds. *Citiportfolios* fonda pārvaldību veic sabiedrība *Citiportfolios*, un tās turētājbanka ir *Citibank Luxembourg*. Abas šīs sabiedrības ir dibinātas atbilstoši Luksemburgas tiesībām.

11. *Citiportfolios* fonda prospektu Beļģijā izplatīja atbildētāja pamatlietā – *Citibank Belgium*, tagad – *Beobank SA/NV* (turpmāk tekstā –"*Beobank*"). Saskaņā ar Beļģijas 1990. gada 4. decembra Likuma par finanšu darījumiem un finanšu tirgiem 138. panta otro daļu *Citiportfolios* bija iecēlis *Citibank Belgium*, lai tā sniegtu Direktīvas 85/611 45. pantā minētos pakalpojumus. Atbilstoši *P. Gruslin* rakstveida apsvērumos teiktajam prospektu viņš saņēma no Vaterlo pilsētā esošā *Citibank Belgium* dienesta *Citigold*.

12. Tomēr, lai veiktu ieguldījumu, parakstīšanos *P. Gruslin* izdarīja uzreiz Luksemburgā esošajā *Citibank Luxembourg*. *Citibank Belgium* nedz bija iesaistīta kā parakstīšanās domicils, nedz ar prasītāju noslēdza kādu līgumu vai kā citādi stājās tiesiskās attiecībās, nedz šajā statusā saņēma kādu komisijas maksu. Lai kā arī nebūtu, tā veica bankas pārskaitījumu *Citiportfolios*, lai apmaksātu parakstīšanos.

13. 1996. gada 9. septembrī *Citibank Luxembourg* izbeidza visas kontu un darījumu attiecības ar *P. Gruslin*, sākot no 1996. gada 17. septembra, un lūdza viņam izņemt visus viņa kontos esošos līdzekļus un vērtspapīrus. *Citibank Luxembourg* paziņoja *P. Gruslin*, ka, ja netiks saņemti norādījumi attiecībā uz *Citiportfolios* fonda daļu realizēšanai veicamajiem darījumiem, šīs daļas uz viņa vārda tiks iekļautas emitenta kārtotajā daļu reģistrā. 1996. gada 14. oktobrī, nesaņēmusi prasītāja norādījumus, *Citibank Luxembourg* šīs daļas reģistrēja.

14. 1996. gada decembrī *P. Gruslin* lūdza *Citibank Belgium* izsniegt visas viņa uzrādītāja ieguldījumu apliecības[8], kas apliecina *Citiportfolios* fondā nopirkto daļu īpašumu. *Citibank Belgium* atbildēja, ka tās lietvedībā nav ziņu par šīm daļām, jo tās ir nopirktas no *Citibank Luxembourg*, un aicināja viņu šajā jautājumā vērsties tieši *Citibank Luxembourg*. Tiesas sēdē *Citibank Belgium* norādīja, ka tā *P. Gruslin* lūgumu tomēr ir nodevusi *Citibank Luxembourg*.

15. Tā kā lūgtās ieguldījumu apliecības *Citibank Belgium* neizsniedza, *P. Gruslin* uzsāka vairākas tiesvedības Beļģijas tiesās, lai tostarp panāktu, ka *Citibank Belgium* tiek uzdots izsniegt viņam *Citiportfolios* fonda prospektā minētās ieguldījumu apliecības. Savā prasībā *P. Gruslin* pamatojās uz Direktīvu 85/611.

7 — *Loi du 20 juillet 2004 relative à certaines formes de gestion collective de portefeuilles d'investissement* (2005. gada 9. marta *Moniteur belge*, 9632. lpp.); *Loi du 4 décembre 1990 relative aux opérations financières et aux marchés financiers* (1990. gada 22. decembra *Moniteur belge*, 23800. lpp.).

8 — Atbilstoši *Beobank* pārstāvja tiesas sēdē teiktajam *P. Gruslin* ieguldījumu apliecības sākotnēji bija uzrādītāja apliecības, kuras *Citibank Luxembourg* vārdā tika turētas centrālajā depozitārijā. *P. Gruslin* īpašumtiesības uz tām bija pamatotas ar ierakstu šajā minētās bankas vērtspapīru kontā. 1996. gada oktobrī uzrādītāja apliecības tika pārvērstas vārda ieguldījumu apliecībās, kā to īpašnieku attiecīgā fonda reģistrā reģistrējot *P. Gruslin*.

16. 2011. gada 11. janvārī *Cour d'appel de Bruxelles* [Briseles apelācijas tiesa] prasību noraidīja, jo tā nevarēja konstatēt nedz līgumattiecības starp *P. Gruslin* un *Citibank Belgium*, nedz to, ka *Citibank Belgium* būtu vainojama kāda nelīgumiska pienākuma neizpildē saistībā ar *Citiportfolios* fonda prospekta izplatīšanu. *P. Gruslin* šo spriedumu pārsūdzēja Beļģijas *Cour de cassation*.

C – *Prejudiciālais jautājums un tiesvedība Tiesā*

17. *Cour de cassation* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai [Direktīvas 85/611] 45. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "maksājumi sertifikātu turētājiem [fonda ieguldītājiem]" attiecas arī uz vārda ieguldījumu apliecību izsniegšanu fonda ieguldītājiem?"

18. Rakstveida apsvērumus iesniedza *P. Gruslin*, *Beobank*, Beļģijas Karalistes un Čehijas Republikas valdības, kā arī Komisija. 2013. gada 27. novembrī rīkotajā tiesas sēdē piedalījās *P. Gruslin*, *Beobank* un Komisijas pārstāvji.

III – **Vērtējums**

A – *Uzdotā jautājuma pieņemamība*

19. Komisija rakstveida apsvērumos pauda šaubas par to, vai valsts tiesas uzdotais jautājums ir pieņemams. Šādi tā rīkojās tāpēc, ka fonda daļas prasītājs ir iegādājies tieši PVKIU atrašanās vietas dalībvalstī, šajā gadījumā – Luksemburgā. Komisija uzskatīja, ka Direktīvas 85/611 45. panta piemērojamība var būt atkarīga no tā, vai fonda ieguldītājs attiecīgās daļas iegādājies ar šo daļu tirgošanas dalībvalstī esoša PVKIU pārstāvja starpniecību. Komisija šaubījās, vai uzdotais jautājums ir pieņemams, ja šādas saiknes nav.

20. Taču tiesas sēdē Komisija savu nostāju mainīja. Tā apgalvoja, ka, lai rastos Direktīvas 85/611 45. pantā paredzētie pienākumi, fonda ieguldītāja un pārstāvja starpā neesot jābūt bijušām tiesiskām attiecībām.

21. Jāatminas, ka tiesvedībā atbilstoši LESD 267. pantam spriest gan par prejudiciāla nolēmuma vajadzību, gan par to, cik atbilstīgi ir jautājumi, ko valsts tiesa uzdod Tiesai, ir tikai tās pašas ziņā. Tāpēc Tiesai principā ir jāsniedz nolēmums, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju [9]. Tādējādi ir prezumējams, ka valsts tiesas uzdotie jautājumi par Savienības tiesību interpretāciju ir atbilstīgi. Tiesa var atteikties lemt par jautājumu, kurā lūgts sniegt prejudiciālu nolēmumu, tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtā Savienības tiesību interpretācija nav nekādi saistīta ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [10].

9 — 2013. gada 21. februāra spriedums lietā C-332/11 *ProRail*, 30. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2013. gada 5. decembra spriedums lietā C-561/12 *Nordecon* un *Ramboll Eesti*, 29. punkts un tajā minētā judikatūra.

10 — Spriedums lietā *ProRail*, 31. punkts un tajā minētā judikatūra; 2013. gada 11. aprīļa spriedums lietā C-290/12 *Della Rocca*, 29. punkts un tajā minētā judikatūra; spriedums lietā *Nordecon*, 30. punkts; 2013. gada 12. decembra spriedums lietā C-327/12 *SOA Nazionale Costruttori*, 21. punkts; 2013. gada 12. decembra spriedums lietā C-361/12 *Carratù*, 23. punkts un tajā minētā judikatūra.

22. Šoreiz uzdotais prejudiciālais jautājums par Savienības tiesību normas, konkrēti, Direktīvas 85/611 45. panta, interpretāciju nav atrauts no pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai patiesā priekšmeta. Proti, Direktīvas 85/611 45. pants ietilpst direktīvas VIII iedaļā, kuras nosaukums ir "Īpaši noteikumi, ko piemēro PVKIU, kuri tirgo savus sertifikātus [savas daļas] dalībvalstīs, kas nav valstis, kur tie atrodas". *Citiportfolios* fonds atradās Luksemburgā, un tā daļas tika tirgotas Beļģijā, *Citibank Belgium* izplatot tā prospektu un brošūras. Tādēļ Direktīvas 85/611 attiecināmība uz šo lietu nevar tikt izslēgta.

23. Līdz ar to prejudiciālais jautājums, manuprāt, ir pieņemams.

B – *Vērtējums*

24. Lai atbildētu uz šo prejudiciālo jautājumu, jānoskaidro, kāds tvērums ir Direktīvas 85/611 45. pantam, to aplūkojot šīs direktīvas preambulas piektā apsvēruma gaismā. Pirms pievēršanās šim jautājumam jāiztirzā vēl kāds fonā esošs aspekts, kas ir būtisks, lai atbildētu uz to. Proti, vai Direktīvā 85/611 tiek reglamentēts, kā fonda ieguldītāji leģitimē fonda daļu īpašumu attiecībā pret PVKIU, tā pārstāvi dalībvalstī, kurā daļas tiek tirgotas, un trešajām personām.

1) Fondu daļu īpašuma leģitimēšana attiecībā pret PVKIU un tā pārstāvi

25. Tas, kā daļu īpašums tiek reģistrēts un pierādīts, protams, ir īpaši svarīgi fonda ieguldītāju darījumos ar savu pārvaldības sabiedrību, šajā gadījumā – Luksemburgas pārvaldības sabiedrību *Citiportfolios* un tās turētājbanku *Citibank Luxembourg*. Nepierādot īpašumu, īpašuma tiesības nav izmantojamas. Tāpat rodas arī jautājums par daļu īpašuma leģitimēšanu attiecībā gan pret fonda pārstāvjiem, gan darījumu vajadzībām pret trešajām personām vispār, ja daļas ir tirgotas citās dalībvalstīs, nevis tajās, kur fonds atrodas.

26. Jautājumā par šo pēdējo aspektu pietiek vien norādīt, ka Direktīvas 85/611 pamatā ir princips, ka fonda ieguldītāji savu ieguldījumu saimniecisko vērtību realizē, prasot PVKIU veikt viņu daļu atpakaļpirkšanu vai atpakaļpieņemšanu. Tādēļ tas, kā daļu īpašumtiesības tiek apliecinātas, darījumiem nav tik būtiski, lai arī Direktīvā 85/611 nebūt nav liegts emitēt daļas un/vai tās apliecinošas apliecības kā pārvedu vērtspapīrus, kas var tikt pārdoti trešajām personām.

27. Tiesas sēdē *Beobank* pārstāvis minēja, ka fonda ieguldītāja stāvokļa leģitimēšana var tik veikta dažnedažādos veidos. Tā var būt atkarīga no tā, vai fonda ieguldītājs ir reģistrēts fonda ieguldītāju reģistrā, vai arī īpašums var tikt pierādīts ar tādu pārvedamu uzrādītāja apliecību valdījumu, kuras uzrādot, var tikt izmantotas tiesības. Tomēr jānorāda, ka ieguldījumu fondu daļu īpašuma pierādīšana ar uzrādītāja apliecībām kļūst arvien retāka. Ieguldījumu fonda daļu īpašums ir vienlīdz pierādāms ar vārda apliecībām, kuras nav pārvedamas ar pārvaldības sabiedrībai saistošām tiesiskām sekām, vai arī daļas var tikt dematerializētas, kas nozīmē, ka finanšu pakalpojumu sniedzēji iegrāmatošanu kontos veic tur, kur daļas ir reģistrētas.

28. Skaidrs, ka tas nerada problēmu, ja fonda ieguldītājs attiecīgās ieguldījumu apliecības ir iegādājies fondā, kas atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā tās tikušas tirgotas, ar šajā dalībvalstī esošā Direktīvas 85/611 45. pantā minētā pārstāvja starpniecību[11]. Tomēr problēma var rasties, ja fonda ieguldītājs parakstīšanos uz daļām ir veicis nevis ar pārstāvja starpniecību, bet gan tieši pārvaldības sabiedrībā dalībvalstī, kur fonds atrodas. Tieši šī problēma rodas šajā lietā, jo daļas *P. Gruslin* ir iegādājies *Citibank Luxembourg*, nevis *Citibank Belgium*.

11 — Atbilstoši Komisijas Skaidrojošā paziņojuma "Par attiecīgajām pilnvarām, ko saglabā piederības dalībvalsts un uzņēmēja dalībvalsts, tirgojot PVKIU, atbilstīgi PVKIU Direktīvas VIII [ie]daļai" (COM(2007) 112, galīgā redakcija, 5. lpp.) 12. zemsvītras piezīmē teikto tirdzniecība "ir PVKIU pārvaldības sabiedrības kompetencē un vairumā gadījumu vietējie starpnieki darbojas kā trešās personas izplatītāji".

29. Manuprāt, tas, kā pierādams ieguldījumu fonda īpašums, ir atkarīgs gan no ieguldījumu fonda nolikuma, kas atbilstoši Direktīvas 85/611 4. pana 2. punktā teiktajam ir jāapstiprina tā atrašanās vietas dalībvalsts kompetentajām iestādēm, gan attiecīgās valsts – šajā gadījumā Luksemburgas – tiesībām. Šis jautājums Savienības tiesībās nav saskaņots.

30. Proti, no Direktīvas 85/611 pielikuma A saraksta 1.10. punkta izriet, ka šis jautājums ir jāreglamentē fonda nolikumā un valsts tiesību aktos. Pretējā gadījumā fonda ieguldītājiem nebūtu praktiski iespējams izmantot savas tiesības saskaņā ar Direktīvu 85/611. Tomēr, manuprāt, nav iemesla, kāpēc šeit vai kur citviet direktīvā noteiktais varētu tikt interpretēts kā obligātas prasības par to, kā ieguldījumu fondu īpašums ir noformējams vai reģistrējams dalībvalstīs [12].

31. Šajā ziņā nepiekrītu Komisijai, kuras pārstāvis tiesas sēdē iebilda, ka Direktīvā 85/611 dalībvalstīm esot noteikts pienākums prasīt, lai fonda ieguldītāji tiktu nodrošināti ar ieguldījumu apliecībām, lai šādi tie spētu leģitimēties attiecībā pret pārvaldības sabiedrības pārstāvjiem tirdzniecības dalībvalstī, ar kuriem tiem nav bijis agrāku tiesisko attiecību. Tas, Komisijas ieskatā, esot vajadzīgs no kapitāla brīvas aprites viedokļa.

32. Manuprāt, Direktīvas 85/611 pielikuma A saraksta 1.10. punktā rodamajā formulējumā "oriģināli vērtspapīri vai īpašumtiesību apliecības; iegrāmatojums reģistrā vai kontā" ir sazīmējamas četras dažādas metodes daļu īpašumtiesību pierādīšanai. Divas pirmās, proti, uzrādītājam vai uz konkrētas personas vārda emitētas ieguldījumu apliecības, ir svarīgas sistēmās, kurās vērtspapīri (joprojām) tiek izmantoti materiālā formā, savukārt abas pēdējās, proti, iegrāmatošana fonda ieguldītāju reģistrā vai vērtspapīru kontā, ir svarīgas dematerializētām sistēmām.

33. Nav iedomājams, ka Kopienu likumdevējs 1985. gadā būtu grasījies noteikt ķermenisku ieguldījumu apliecību izmantošanu par obligātu, ja toreiz dalībvalstis jau virzījās uz gluži dematerializētām sistēmām darījumiem ar vērtspapīriem [13]. Atminos, ka Francijas *SICOVAM* sistēmas pamatā esošie tiesību akti bija pieņemti līdz 1980. gadam [14]. Turklāt astoņdesmitajos gados daudzu valstu sistēmas darījumiem ar vērtspapīriem un klīringam bija balstītas uz tā dēvētajiem centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (nereti sauktiem par CSD [saīsinājums no *Central Securities' Depositories*]), kas nodrošināja ķermeniskos vērtspapīrus. Šie vērtspapīri parasti netika fiziski pārvietoti, lai noslēgtu darījumus, un īpašumtiesības uz tiem bija balstītas uz iegrāmatojumiem finanšu iestādēs esošajos vērtspapīru kontos. Tā, šķiet, esam noticis gadījumā ar *P. Gruslin* uzrādītāja ieguldījumu apliecībām, kas viņa daļas apliecināja pirms to pārvēršanas vārda ieguldījumos.

34. Nepiekrītu arīdzan Komisijas argumentam, ka kapitāla brīvas aprites princips nozīmē, ka fonda ieguldītājiem ir jānodrošina ieguldījumu apliecības, un ka ar tām viņi var leģitimēties kā attiecīgo daļu īpašnieki attiecībā pret finanšu pakalpojumu sniedzējiem citās dalībvalstīs, nevis tajās, kur fonds atrodas. Kapitāla brīva aprite patiesībā tagad ir iespējamāka nekā jebkad agrāk, jo to ir kāpinājušas mūsdienu cipariskotās vērtspapīru tirdzniecības, klīringa un īpašuma reģistrēšanas metodes bez vajadzības izmantot uz ķermenisku apliecību lietojumu balstītas novecojušas, nedrošas un sadārdzinātas metodes.

12 — Tajā pašā Komisijas Skaidrojošajā paziņojumā ir paskaidrots, ka Direktīvas 85/611 tvērumā ietilpst tikai dažas jomas, un nav norādīts, ka ieguldījumu fondu īpašuma pierādīšana būtu reglamentēta Direktīvā 85/611. Jānorāda, ka arī Direktīvā 2009/65 šis jautājums joprojām nav reglamentēts. Skat., konkrēti, tās XI nodaļu, kas ir vienāda ar Direktīvas 85/611 VIII iedaļu.

13 — Tālaika pārskatam par imobilizēto un dematerializēto vērtspapīru sistēmu stāvokli Eiropā astoņdesmitajos gados skat. Somijas Vērtspapīru darījumu attīstības valsts komisijas 1986. gadā sagatavoto ziņojumu (*Arvopaperikäsittelyn kehittämistoimikunnan mietintö*, KM 1986:32, Helsinki, 1986), 51.–84. lpp.

14 — Franču organizācija *Sicovam* (*Société interprofessionnelle pour la compensation des valeurs mobilières*) vērtspapīrus dematerializēja jau tālajā 1982. gadā. 2001. gadā, apvienojusies ar līdzīgām organizācijām citās dalībvalstīs, tā pārtapa par *Euroclear France*.

35. Tam klāt nāk arī interneta radītais tehnoloģiskais progress. Internets ir ne vien padarījis finanšu informāciju vieglāk nekā līdz šim pieejamu pāri robežām, bet arī atvieglojis pārrobežu maksājumu un ieguldījumu darījumus. Starptautiski naudas pārskaitījumi tagad ātri, vienkārši un ar mazām izmaksām ir paveicami internetā. Komisijas apgalvojumi par vajadzību pēc (ķermeniskām) ieguldījumu apliecībām ir pretrunā šai mūsdienu notikumu attīstības gaitai. Gluži otrādi, tagad ieguldītājiem PVKIU vietējo pārstāvju pakalpojumi nav tik svarīgi kā astoņdesmitajos gados.

36. Tādēļ lemt, vai daļu īpašumtiesības tiek apliecinātas ar uzrādītāja ieguldījumu apliecībām, reģistrētām ieguldījumu apliecībām, ierakstu fonda ieguldītāju reģistrā vai iegrāmatojumu vērtspapīru kontā, ir pašu dalībvalstu un konkrēto PVKIU ziņā.

37. PVKIU pārstāvim tirdzniecības dalībvalstī ir likumisks pienākums un, manuprāt, likumiskas tiesības pārliecināties, ka ikviens, ar ko viņam ir darīšana, patiešām ir fonda ieguldītājs. Citiem vārdiem sakot, ja nav šādu ar ieguldījumu fondu saistītu līgumsaistību starp fonda ieguldītāju un pārstāvi, fonda ieguldītājam ir jāleģitimējas attiecībā pret pārstāvi, izmantojot tālab fonda nolikumā un piemērojamajās valsts tiesībās paredzētos līdzekļus. Diez vai pārvaldības sabiedrība varētu pilnvarot savu vietējo pārstāvi veikt maksājumus un īstenot daļu atpakaļpieņemšanu vai atpakaļpirkšanu attiecībā pret fonda ieguldītāju bez šāda pierādījuma vai arī izpildīt fonda ieguldītāja lūgumu, lai pārvaldības sabiedrība atļautu vietējam pārstāvim veikt viņam maksājumus [15].

2) Direktīvas 85/611 45. panta tvērums

38. Direktīvas 85/611 44. un 45. panta piemērojamība ir atkarīga no tā, vai fonda daļas ir tirgotas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā ieguldījumu fonds atrodas.

39. Tirgošana Direktīvas 85/611 44. panta 1. punkta izpratnē, manuprāt, nozīmē, ka parakstīšanās uz daļām vai to pirkšana tirdzniecības dalībvalstī ir iespējama bez vajadzības ieguldītājiem veikt kādas darbības ārpus šīs dalībvalsts. Ja tirgošana ir sekmīga un tās iznākumā notiek parakstīšanās, pārvaldības sabiedrībai ir jābūt vietējam pārstāvim, kas tās vārdā veiktu Direktīvas 85/611 45. pantā minētās darbības un pie kura varētu vērsties fonda ieguldītāji. Šajā lietā nav strīda par to, ka šādas attiecības bija starp Luksemburgas *Citiportfolios* un *Citibank Belgium*.

40. Lai pareizi saprastu Direktīvas 85/611 45. panta tvērumu, jāaplūko šīs tiesību normas loma direktīvas vispārējā kontekstā, paturot prātā, ka ar direktīvu domāts padarīt iespējamu brīvu pārrobežu pakalpojumu sniegšanu šajā nozarē.

41. Arī šajā ziņā ir lietderīgi citēt Komisijas 1988. gadā publicēto komentāru par šo direktīvu. Tajā ir teikts, ka "tik un tā dalībvalsts, kurā PVKIU tirgo savas daļas, nespētu jebkuros apstākļos pamatoties uz [45. panta] noteikumu, lai noteiktu pienākumu, ka jābūt likumīgam pārstāvim tās teritorijā, jo šādi PVKIU tiesības tirgot savas daļas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā tas atrodas, tiktu pakārtotas nosacījumam, ka tam tur jābūt iedibinātam, kas būtu pretrunā pakalpojumu sniegšanas jēdzienam, kāds tas ir noteikts Līgumā. Tādēļ, lai izvairītos no jebkādas neskaidrības, [direktīvā nav iekļauta] Komisijas priekšlikuma sākotnējā redakcijā rodamā prasība, lai PVKIU būtu finanšu dienests dalībvalstī, kur tā tirgo savas daļas, lai arī ir vispārpieņemts, ka finanšu dienests ir tikai administratīvs dienests un atšķirībā no likumīgā pārstāvja nav uzskatāms par līdzvērtīgu dibinājumam" [16].

15 — Tiesas sēdē *Beobank* minēja, ka, līdzko tā bija saņēmusi *P. Gruslin* pieteikumu izsniegt ieguldījumu apliecības, tā esot nosūtījusi šo pieteikumu *Citibank Luxembourg*. Manuprāt, Direktīvas 85/611 45. pantā *Citibank Belgium* nebija noteikts pienākums šādi rīkoties.

16 — *Vandamme*, minēts iepriekš, 93. lpp.

42. Turklāt, lai novērstu šķēršļus brīvai pakalpojumu sniegšanai starp dalībvalstīm, uzņemošās dalībvalsts atbildības jomas (piemēram, iespēja veikt maksājumus, PVKIU ieguldījumu apliecību atpakaļpieņemšanu vai atpakaļpirkšanu atbilstoši Direktīvas 85/611 45. pantam) ir stingri ierobežotas. Tādējādi, manuprāt, Direktīvas 85/611 45. pants nav interpretējams plaši.

43. Turklāt ievēroju, ka fonda ieguldītāju tiesības saņemt informāciju Direktīvā 85/611 ir noteiktas detalizēti. Ar to domāju konkrēti Direktīvas 85/611 VI iedaļu ar noteikumiem par prospektu, periodiskajiem pārskatiem un citu informāciju.

44. Tomēr pretēji tam, ko apgalvo Beļģijas valdība, ieguldījumu apliecību vai pat vārda ieguldījumu apliecību emisija nav uzskatāma par Direktīvā 85/611 paredzētā informēšanas pienākuma izpildi. Tā ir darbība, kas fonda nolikumā un valsts tiesību aktos var būt prasīta vai atļauta tālab, lai konstatētu vai pierādītu daļu īpašumtiesības.

45. Direktīvas 85/611 VI iedaļā, kā tiesas sēdē norādīja *Beobank*, ir noteikts tostarp pienākums publicēt prospektu, gada pārskatu un pusgada pārskatu, kā arī regulāri publicēt savu daļu emisijas, pārdošanas, atpakaļpirkšanas vai atpakaļpieņemšanas cenu. Visa šī informācija atspoguļo to, ko Kopienu likumdevējs ir uzskatījis par vajadzīgu, lai ieguldītājam dotu iespēju pieņemt rūpīgi pārdomātu lēmumu veikt ieguldījumu vai arī to izņemt. Direktīvas 85/611 VI iedaļai turpretim nav nekāda sakara ar daļu īpašuma pierādīšanu.

46. Manuprāt, Direktīvas 85/611 45. panta jēdzienā "maksājumi fonda ieguldītājiem" neietilpst arīdzan ieguldījumu apliecību emisija vai izsniegšana. Maksājums šeit nozīmē monetāru pienākumu, piemēram, maksāt vai nu no daļām izrietošos procentus vai dividendes, vai – ieguldījumu apliecību atpakaļpieņemšanas vai atpakaļpirkšanas gadījumā – summas, kas pienākas fonda ieguldītājam.

47. Pārstāvis tirdzniecības dalībvalstī, kā tiesas sēdē izskaidroja *Beobank*, nodrošina vienīgi finanšu dienestu, kas var tikt uzskatīts par pilnvarnieku maksājumu veikšanai, tādējādi, ka tas izmaksā no fonda vietējiem fonda ieguldītājiem izmaksājamās summas. Daļām piekrītošos maksājumus pārstāvji veic tikai pēc tam, kad tie jau sagaidījuši maksājumu no fonda. Arīdzan gan informāciju, ko fonda ieguldītājiem ir tiesības saņemt, gan atpakaļpieņemšanas vai atpakaļpirkšanas pieteikumus fonda turētājbankai tie nodod un daļu cenu samaksu fonda ieguldītājam veic tikai pēc to saņemšanas no fonda.

48. Citiem vārdiem sakot, Direktīvas 85/611 45. pantā pārstāvjiem, kas ir atbildīgi par 45. pantā norādīto funkciju izpildi, nav uzlikti pastāvīgi tiesiski pienākumi, vismaz ja ar tiem nesadarbojas fonds, bet konkrētāk – pārvaldības sabiedrība vai attiecīgi turētājbanka. Jebkāda citāda interpretācija būtu pretrunā principam, ka tas ir pārrobežu finanšu pakalpojums, ko PVKIU no dalībvalsts, kurā PVKIU atrodas, sniedz tirdzniecības dalībvalstī. Tādējādi vietējiem pārstāvjiem nav prasāms veikt maksājumus fonda ieguldītājiem, veikt daļu atpakaļpirkšanu vai atpakaļpieņemšanu, vai pat padarīt pieejamu informāciju, kuru PVKIU ir pienākums sniegt, ja fonds to nedara. Tādēļ ir neizbēgami, ka 45. pantā domātajam pārstāvim nevar būt pienākuma emitēt vai izsniegt ieguldījumu apliecības.

49. Tātad no Direktīvas 85/611 45. pantā rodamā formulējuma "maksājumi fonda ieguldītājiem" ir neiespējami secināt tirdzniecības dalībvalstī esošā PVKIU vietējā pārstāvja pienākumu fonda ieguldītājiem izsniegt ieguldījumu apliecības.

IV – **Secinājums**

50. Tādēļ ierosinu uz *Cour de cassation* (Beļģija) izteikto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

Padomes 1985. gada 20. decembra Direktīvas 85/611/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) 45. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "maksājumi sertifikātu turētājiem [fonda ieguldītājiem]" neattiecas uz vārda ieguldījumu apliecību izsniegšanu fonda ieguldītājiem.